

Стара програма	Яценко Т.О. і колектив авторів	Заболотний О.В. і колектив авторів	Пастушенко Н.М., Чумарна
9 клас			
<p>Родинно-побутові пісні: 3 Народні балади: 2 Уривки з Біблії: 3 Поєми: 6 (з них 1 – “Енеїда” І. Котляревського) Вірші: 10 Балада (авторська): 1 Послання: 2 Байка: 1 Драма: 1 Повісті: 3 Роман: 1</p>	<p>Вірші: 4 + з 3 на вибір + з 3 на вибір + на вибір із циклу О. Ірванця “Уроки класики” Оповідання: 1 Акварель (модерністичний жанр малої прози): 1 Драматична поема: 1 Повість-казка: 1 Повісті: 4 (усі – скорочено або в уривках) Роман: 1 (скорочено) Тревелог: 1 (скорочено)</p>	<p>Народні балади: 4 Літопис: 2 уривки “Повчання” Володимира Мономаха (1 уривок) Вірші: 12 Поєма: 2 (поєма-балада + “Слово про похід Ігорів”) Комедія: 1 Повісті: 1 повністю + 4 (скорочено) Оповідання: 4 Новели: 2 Етюд: 1</p>	<p>Байки: на вибір Поєми: 5 (серед них – “Енеїда” і “Гайдамаки”, тобто великі за обсягом твори) Драма: 1 Повість: 4 (повністю) Вірші: 10 Публіцистика (відгук про мистецький захід): 1 Оповідання: 1 Послання: 1</p>
<p>Вступ. Роль і місце літератури в житті нації. Розвиток літератури. Творча індивідуальність митця.</p> <p>Родинно-побутові пісні <u>«Місяць на небі, зіроньки сяють...»</u>, <u>«Цвіте терен, цвіте терен...»</u>, <u>«Сонце низенько...»</u> (2 на вибір), <u>«Ой під вишнею, під черешнею...»</u>. Процес виникнення фольклору. Багатство і розмаїття українського фольклору (повторення й узагальнення вивченого). Види родинно-побутових пісень (про кохання, про сімейне життя, жаргівливі). Культ романтизованих почуттів, традиційна символіка.</p> <p>Українські народні балади <u>«Ой летіла стріла»</u>, <u>«Ой на горі вогонь горить»</u>. Тематичні та стильові особливості, сюжет, герої українських балад. Класифікація балад.</p> <p>Давня література. Українська середньовічна література XI–XV ст. Розвиток писемності після хрещення Русі-України (988 р.). Найдавніші рукописні книги Київської Русі (Остромирове Євангеліє, Ізборник Святослава) (оглядово). Перекладна</p>	<p>Вступ. Зміст і форма, художність у мистецтві. Аналіз та інтерпретація літературного твору. Читацька грамотність.</p> <p>Із літератури раннього модернізму (9 годин). Українське відродження початку ХХ століття. Модернізм як стиль доби і мистецький напрям. Типологічні ознаки модернізму, основні його течії. Особливості українського модернізму: поєднання суспільно-патріотичного і філософсько-естетичного пафосу (ідея краси) (огляд). <u>Олександр Олесь «З журбою радість обнялась...»</u>, <u>«Чари ночі»</u>, <u>«Коли б ми плакати могли...»</u> (за вибором учителя/вчительки). Розповідь про поетичний доробок автора, особливості його індивідуального стилю. Риси неоромантизму й символізму в поезії. Особливості їх художньої мови та віршової форми.</p>	<p>Вступ. Читацька компетентність.</p> <p>Розділ 1. Слово минулих літ Українська душа в народних піснях і баладах. Народні родинно-побутові пісні. Види родинно-побутових пісень. Традиційна символіка й образи. <u>«Місяць на небі, зіроньки сяють»</u>, <u>«Цвіте терен, цвіте терен»</u>, <u>«Ой під вишнею, під черешнею...»</u>. Народні балади. Герої, мотиви, сюжети народних балад. <u>Балада «Ой летіла стріла»</u>. Мотив суму за загиблим удовиним сином. Зозуля як символ горя, тужби. Роль художніх засобів у творі. Твори для додаткового читання (на вибір учителя/вчительки): <u>народна пісня «Сонце низенько»</u>, <u>народні балади «Бондарівна»</u>, <u>«Ой на горі вогонь горить»</u>, <u>Микола Костомаров «Українські балади»</u>, <u>Левко Боровиковський</u></p>	<p>Вступ. Література як мистецтво слова. Тріада «автор – текст – читач». Діалог «автор – читач».</p> <p>Розділ 1. Нова українська література: ідеї та ідеали. Суспільно-історичні, культурні обставини. Літературний процес кінця XVIII ст. – першої половини XIX ст. Основні художні напрями (класицизм, сентименталізм, романтизм, реалізм). Особливості українського класицизму в літературі: початок національного відродження. Представники українського класицизму – І.Котляревський, Г.Квітка-Основ'яненко, П.Гулак-Артемівський. Загальний огляд. <u>Читання байок П.Гулака-Артемівського (на вибір)</u>. Іван Котляревський – зачинатель нової української літератури, найяскравіший</p>

<p>література Біблія (<i>фрагменти</i>). Легенди: про Вавилонську вежу, про Мойсея. Притча про блудного сина. Біблія як Святе Письмо й художній текст. Українські переклади Біблії (П. Куліш, І. Пулюй, І. Нечуй-Левицький, І. Огієнко, І. Хоменко). Використання біблійних тем, сюжетів, мотивів, образів у зарубіжній та українській літературах.</p> <p>Пам'ятки оригінальної літератури княжої Русі-України. Літописи як історико-художні твори. «Повість минулих літ». «Поученіє Володимира Мономаха». Києво-Печерський патерик (оглядово). «Слово о полку Ігоревім» – давньоруська пам'ятка, перлина українського ліро-епосу. Історична основа твору. Переклади й переспіви його в XIX–XX ст. Питання авторства. Особливості композиції та стилістичних засобів. Образи руських князів у творі. Наскрізна ідея патріотизму. Символічно-міфологічні образи та їхнє значення. Фольклорні мотиви. Роль пейзажу в розгортанні сюжету. Поетичність образу Ярославни.</p> <p>Українська література доби Ренесансу і доби бароко. Розвиток книгодрукування. Перші друковані книги в Україні. Іван Вишенський, Іван Величковський, Семен Климовський – видатні діячі української культури (оглядово).</p> <p>Історико-мемуарна проза. Загальні відомості про козацькі літописи (Самовидця, Г. Граб'янки, С. Величка) та «Історію русів». Вертеп як вид лялькового театрального дійства (оглядово).</p>	<p>Михайло Коцюбинський «На камені». Коротко про письменника. Крим у його творчості. Жанрові особливості новели «На камені». Риси імпресіонізму в творі, роль пейзажів. Прийоми розкриття внутрішнього світу героїв. Народні звичаї і традиції кириллиці, морально-етична проблематика новели. Леся Українка «Бояриня». Розповідь про драматургію письменниці. «Бояриня» як зразок неоромантичної драми. Національна ідея, події української історії в її основі. Роль діалогів у композиції драматичної поеми. Характеристика дійових осіб. Особливості художньої мови та віршової форми. Микола Зеров «Обри». Розповідь про письменника. Риси неокласицизму в сонеті «Обри». Роль епіграфа у розкритті мотиву. Прозорий алегоричний зміст вірша. Оскарження російської окупації України початку 1920-х років у широкому історичному контексті.</p> <p>Із літератури пізнього модернізму (13 годин). Духовно-культурний феномен української діаспори. Хвилі еміграції. Українське культурне життя на чужині (огляд) Іван Багряний «Тигролови» (скорочено). Розповідь про життєвий і творчий шлях письменника. Історія написання та видання твору, автобіографічні події в основі сюжету.</p>	<p>«Чарівниця». Петро Гулак-Артемівський «Рибалка». Євген Гребінка «Човен». Давня українська література. Писемна література Русі-України. Перекладна література, Біблія (загальний огляд). Пам'ятки оригінальної літератури. Літописи як історико-художні твори. «Повість минулих літ» – найдавніша пам'ятка літописання Русі-України (фрагменти про князя Святослава та про вбивство князя Бориса за наказом його брата Святополка). Образ князя Святослава як уособлення державного діяча, символ хоробрості. Возвеличення високої моральності князя Бориса й засудження аморального вчинку Святополка. Володимир Мономах «Повчання» («Грамотиця») (уривки на вибір учителя /учительки). Родиний заповіт; монолог, звернений до всіх молодих людей. Моральні заповіді князя нащадкам, настанови й застереження. Актуальність афористичних повчань. «Слово про похід Ігорів». Давньоруська пам'ятка, перлина українського ліро-епосу. Історія створення та проблема авторства. Історико-літературний контекст пам'ятки, містичні мотиви, фольклорні елементи. Образи руських князів – Ігоря, Всеволода,</p>	<p>представник українського класицизму. Творчість І.Котляревського – новий етап у розвитку національного самоусвідомлення.</p> <p>Бурлескно-гравесійна а героїко-комічна поема «Енеїда» (за сюжетом поеми римського поета Вергілія). Переосмислення подій та персонажів, «переодягання» героїв твору в український колорит, сатиричне зображення їхньої поведінки, народний гумор у діалогах персонажів. Образ Енея та його побратимів, наділення їх рисами українських вольних козаків – шукачів пригод. Жива колоритна українська мова твору. Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка» – «праматір українського народного театру» (Іван Карпенко-Карий). Гідність і краса простого народу, вірнопідданство служивих людей. Висміювання мовних покручів. Вірність у коханні, щирість і безкорисливість у стосунках Наталки і Петра. Багатство мови у діалогах дійових осіб, пісенна канва драматичного твору. Виховна і морально-етична роль твору, що подолав довгу дорогу до людських сердець. Елементи класицизму (єдність часу, місця, дії), романтизму і сентименталізму у творі.</p>
--	---	---	---

Григорій Сковорода. «Бджола та Шершень», «Всякому місту – звичай і права...», «De libertate» (зі збірки «Сад Божественних пісень»). Життя і творчість філософа, просвітителя, поета. Його християнські морально-етичні ідеали. Біблійна основа творчості Г. Сковороди та його вчення про самопізнання і «сродну (споріднену) працю». Проповідь житейської невибагливості, пошуку гармонії з собою і світом. Повчальний характер і художні особливості збірки «Байки Харківські».

Нова українська література. Суспільно-історичні, культурні обставини. Літературний процес кінця XVIII ст. – першої половини XIX ст. Розвиток фольклористики, етнографії. Основні художні напрями (бароко, класицизм, романтизм, реалізм тощо). Визначні українські письменники.

Іван Котляревський. «Енеїда», «Наталка Полтавка». Творчість І. Котляревського – новий етап у розвитку національного самоусвідомлення. Драматург і театральний діяч. Історія появи «Енеїди». Національний колорит, зображення життя всіх верств суспільства, альянзи на українську історію в поемі. Бурлескний гумор, народна українська мова. Ствердження народної моралі (картини пекла). Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка» – перший твір нової української драматургії. Колоритні образи твору. Образ Наталки як уособлення кращих рис української жінки. Сценічне життя твору.

Характеристика образів-персонажів. Проблематика роману, риси неоромантизму.

Із літератури доби соцреалізму. Соцреалізм як специфічний стиль, його згубний вплив на українську культуру. Література «тихого опору» (огляд). Андрій Малишко «Пісня про рушник», «Вчителька» (за вибором *учителя/вчительки*). Розповідь про поета-пісняра. Із неопублікованого за життя поета: «Я б вивів на шпиль Говерли...», «Я часто бачив, рідна, як ідеш». Зображення реалій тоталітарної системи. Вираження душевного болю, який гнітив поета все життя. Підтекст у віршах. Особливості художньої мови та віршової форми поезій. Самобутність пісенної лірики письменника, утілення в ній почуття любові до матері й України.

Національне відродження початку 1960-х років. **Покоління шістдесятників** (огляд). Василь Симоненко «Ти знаєш, що ти – людина?», «Україно, п'ю твої зіниці...», «Гранітні обеліски...» (за вибором *учителя/вчительки*). Розповідь про життєвий і творчий шлях письменника. Інтимна лірика поета. Ідея доконечної потреби духовного розвитку людини у вільній Україні. Передчуття неминучості війни за незалежність, оскарження російського імперіалізму.

Святослава, поетичний образ Ярослави. Романтико-поетичне змалювання воєнних баталій. Образи-символи у творі. Ідея єдності, патріотизму та вічна ідея людської волі й мудрості. Особливості композиції твору, оригінальність і висока художність.

Сучасники про історичне минуле. Ліна Костенко. Поема-балада «Скіфська одіссея» (скорочено). Короткі відомості про письменницю. Зображення мандрівки грека-торговця Дніпром-Борисфеном із проєкціями в майбутнє. Україна в контексті світової цивілізації. Проблема історичної пам'яті; міфи та реальність; відкриття нового; швидкоплинність людського життя. Часопростір у художньому творі.

ПЧ: Наталя Забіла «Троянові діти», Іван Білик «Дарунки скіфів», Володимир Малик «Князь Кий», Юліан Опільський «Іду на Вас», «Золотий лев», Ліна Костенко «Берестечко», Костянтина Малицька «Малі герої».

Розділ 2. Світло крізь темряву (література XIX століття)

Український колорит у художній літературі. Григорій Квітка-Основ'яненко. Комедія «Сватання на Гончарівці». Короткі відомості про митця. Показ життя та побуту

Український романтизм. Пробудження історичної і національної свідомості. Микола Устиянович. Повість «Месть верховинця. (Повістка з правдивого случаю)». Ідея всеперемагаючої сили добра над злом. Природа і людина у творі. Роль природи для передачі емоційного стану, настроїв і почуттів персонажів. Роль епіграфів до кожної частини повісті. Народні вірування, звичай та обряди у творі. Пророчі сни Молани. Продан Наливайко – сильна особистість, яка перебуває в цілковитій гармонії із собою й оточенням, людина високої внутрішньої напруги, здатна постояти за своє щастя. Символічні образи твору. Вірші романтиків, які стали народними піснями: Микола Петренко. «Небо» («Дивлюсь я на небо та й думку гадаю...»); Євген Гребінка. «Очі чорнії...» у перекладі Юрія Пилиповича; Віктор Забіла. «Не щечечи, соловейку», «Гуде вітер вельми в полі». Почуттєвий світ поезій романтиків.

Реалізм. Загальна характеристика. Основні представники українського реалізму: Марко Вовчок, Іван Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Борис Грінченко, Іван Франко, Наталя Кобринська, Михайло Старицький, Марко Кропивницький,

<p><u>Григорій Квітка-Основ'яненко</u>. «Маруся». Батько української прози, один із перших у Європі «творців народної повісті» (І. Франко). Гуманізм та християнські ідеали, етнографічне тло творів. «Маруся» – перша україномовна повість нової української літератури, приклад прози із виразними рисами сентименталізму. Художнє розкриття письменником традиційних народних моральних уявлень. Утілення морального й естетичного ідеалів в образі головної героїні твору. П.Куліш про Г. Квітку.</p> <p>Література українського романтизму (оглядово). Ідейно-художні особливості романтизму. Зв'язок із ідеями Просвітництва, з національним рухом. Осередки романтичного руху на Слобожанщині, Чернігівщині й Полтавщині, у Західній Україні («Руська трійця»). Поети-романтики (Л. Боровиковський, П. Гулак-Артемівський, Є. Гребінка, М. Костомаров, А. Метлинський, В. Забіла, М. Петренко, О. Афанасьєв-Чужбинський, М. Пашкевич. Значення романтизму для нового етапу розвитку слов'янських літератур.</p> <p><u>Петро Гулак-Артемівський</u>. <u>Балада «Рибалка»</u>. Вічна тема кохання. Засоби романтичного зображення. Фольклорна основа твору.</p> <p><u>Євген Гребінка</u>. <u>Вірш «Човен»</u>. Образ небезпечної морської плавби як уособлення життєвого шляху людини. Пісенна (романсова) лірика поета українською та російською мовами («<u>Ні, мамо, не можна не любати</u>», «<u>Чёрные очи</u>» та ін.).</p>	<p>Особливості поетики, мотиви та засоби художньої виразності у віршах.</p> <p><u>Віктор Близнець</u> «<u>Звук павутинки</u>» (уривки). Коротко про письменника.</p> <p>Неповторний світ природи і місце людини в ньому. Реальні й фантастичні персонажі у творі, їх символічне значення.</p> <p>Морально-етична проблематика.</p> <p>Із кримськотатарської літератури (4 годин). Крим в українській літературі (С. Руданський, Леся Українка, М. Коцюбинський, А. Кримський) (огляд).</p> <p><u>Ервін Умеров</u> «<u>Чорні ешелони</u>». Коротко про письменника.</p> <p>Зображення боротьби кримців за свободу. Трагедія депортації через призму долі родини кримців. Засоби психологізму у творенні характерів героїв оповідання.</p> <p>Панорама сучасної поезії (10 годин).</p> <p>Україна в ХХІ столітті. Державне відродження. Розвиток культури. Своєрідність сучасної української поезії. Постмодернізм і метамодернізм як провідні мистецькі напрями.</p> <p><u>Олександр Ірванець</u>. <u>Поезії з циклу «Уроки класики»</u> (за вибором <i>учителя/учительки</i>). Коротко про письменника.</p> <p>Іронічність у зображенні реалій життя. Образ ліричного героя, його світосприймання. Риси</p>	<p>українського народу. Засудження соціальної нерівності й уславлення палкого почуття кохання. Образи твору. Звичаї українського народу.</p> <p><u>Микола Гоголь</u>. <u>Повість «Сорочинський ярмарок»</u> (скорочено). Короткі відомості про митця. Зображення колоритної картини українського ярмарку як традиційного народного свята. Розкриття сутнісних рис народного характеру, народної душі. Образи членів родини Солопія Черевика.</p> <p>Проблематика повісті й народна мораль. Воля – як визначальна ознака українського соціуму. Народознавчі мотиви у творі.</p> <p>Незламне прагнення до волі.</p> <p><u>Тарас Шевченко</u>. Відомості про митця. Заслання. Останні роки життя. Перепоховання в Україні. <u>Поезія «Готово! Парус розпустили»</u>. Прощання автора з Кос-Аралом. Безпосередність і композиційна сміливість твору, викликані потребою найприродніше висловити психологічний стан ліричного героя. Подолання настроїв самотності й безнадії.</p> <p><u>Поезія «Доля» («Ти не лукавила зо мною...»)</u>. Автобіографічний філософський твір. Діалог із долею, ставлення людини до випробувань. Мотив чесності із самим собою, вірності обраному шляху попри</p>	<p>Іван Тобілевич Карпенко-Карий, Олена Пчілка та інші.</p> <p><u>Марко Вовчок</u>. <u>Історична повість «Маруся»</u> (у перекладі Василя Доманицького). Героїчна місія дівчини-підлітка. Майстерність сюжету повісті, роль художніх деталей. Тема любові до України. «Прочитавши про українську дівчинку Марусю, ти зрозумієш, як треба любити Францію» (П.-Ж. Ецтель). Воля як ключовий концепт у повісті. Втілення у дівчинці Марусі волелюбних рис українців.</p> <p><u>Борис Грінченко</u>. <u>Повість «Сонячний промінь»</u>. Сюжет і композиція твору. Проблематика. Символіка назви твору. Ідея просвітництва як єдиного способу допомоги простому народові. Народ та інтелігенція. Просвітницька діяльність головного героя твору – Марка Кравченка.</p> <p><u>Іван Нечуй-Левицький</u>. Загальний огляд творчості та культурно-просвітницької діяльності. Боротьба письменника за чистоту живої української мови, правопису, відстоювання національної гідності. <u>«В концерті»</u>. Твір-відгук на репетицію хору Миколи Лисенка. Широка палітра вражень від високого мистецького і національно-</p>
---	--	--	--

<p><u>Микола Гоголь. «Тарас Бульба»</u> (переклад М. Садовського і М. Рильського, за ред. І. Малковича). Творчість М. Гоголя, уродження України, місце його творчості на порубіжжі культур двох народів. Вираження глибини національного духу у творах прозаїка та драматурга, українська історія та фольклор як їх джерело. Повість «Тарас Бульба». Сюжет твору. Внутрішній епічний розмах твору; піднесено-героїчний образ головного героя. Колізія морального й національно-культурного вибору в образах синів Тараса Бульби. Вплив творчості М. Гоголя на розвиток українського письменства.</p> <p><u>Тарас Шевченко. «До Основ'яненка».</u> Геніальний поет, мислитель, пророк національного відродження в Україні. Рання творчість. Перші поетичні твори баладного та елегійного жанрів (<u>«Причинна»</u>, <u>«Думи мої...»</u>). Оглядове вивчення історичної теми у творчості Кобзаря (<u>«Іван Підкова»</u>, <u>«Тарасова ніч»</u>, <u>«Гайдамаки»</u>). Вись неперервності історичного часу (<u>«До Основ'яненка»</u>). <u>Тарас Шевченко. «Сон» («У всякого своя доля...»)</u> Національна проблематика періоду «Трьох літ». Поема («комедія») «Сон» і тогочасна суспільно-політична дійсність. Композиційний прийом «сну», його роль для розширення можливостей поетичного зображення. Протистояння імперського режиму і вільнодумної, національно свідомої особистості. Сатиричний характер поеми.</p>	<p>постмодерністського стилю у творах.</p> <p>Поезія з війни (за вибором учителя/вчительки).</p> <p>Російське вторгнення, розпочате 2014 році та героїчний опір українського народу загарбникам. Злет мистецької творчості в умовах війни. <u>Любов Якимчук «Розкладання»</u>, <u>«Повертання»</u>. <u>Борис Гуменюк «Бачу сон...»</u>, <u>«Коли юна дівчина Ліна Костенко...»</u>. <u>Олекса Бик «Вона носить його сорочку...»</u>, <u>«Коли закінчиться війна...»</u>. Враження про воєнне лихо у «Поезії Вільних». Мрії про перемогу над ворогом і повернення до мирного життя. Образи рідної домівки, родини у віршах про війну.</p> <p>Сучасна молодіжна проза (17 годин). Своєрідність сучасної української молодіжної прози: теми та жанри (огляд). <u>Оксана Думанська «Школярка з передмістя»</u> (скорочено). Коротко про письменницю. Тема школи в щоденнику головної героїні. Родинні цінності й проблеми сучасності в повісті. Взаємини різних поколінь та формування характеру дівчини. <u>Степан Процюк «Варвари»</u> (скорочено). Коротко про письменника. Розповідь про тоталітарну добу. Характери юних героїв і героїнь, уособлення в них майбутнього України. Майстерність психологічного аналізу у творі. Композиція повісті, роль</p>	<p>труднощі. Чесність як запорука успіху.</p> <p>Документальна література про Тараса Шевченка. <u>Дмитро Чуб. «Живий Шевченко: невігадані оповіді»</u> (оповіді «На крилах слави», «Знову в Україні»). <u>Марко Вовчок. Оповідання «Викуп»</u>. Короткі відомості про письменницю.</p> <p>Прагнення волі як визначальна риса українського народу. Соціально-побутове оповідання про важке життя поневолених селян.</p> <p>Цілеспрямованість кріпака Якова Харченка в пошуках щасливої долі.</p> <p>ПЧ: <u>Марко Кропивницький «Пошились у дурні»</u>, <u>Тарас Шевченко «Причинна»</u>, <u>«Назар Стодоля»</u>, <u>Марко Вовчок «Маруся»</u>.</p> <p>Образ Тараса Шевченка в художній літературі: <u>О. Ільченко «Петербургська осінь»</u>, <u>Л. Смілянський «Поетова молодість»</u>, <u>З. Тулуб «В степу безкраім за Уралом»</u>, <u>Н. Лівіцька-Холодна «Тарас Шевченко»</u>.</p> <p>Документалістика про Тараса Шевченка: <u>П. Зайцев «Життя Тараса Шевченка»</u> (уривки), <u>Д. Чуб «Живий Шевченко: невігадані оповіді»</u>.</p> <p>Узагальнення та систематизація вивченого за I семестр.</p> <p>Розділ 3. Немає часу на поразку (література ХХ–ХХІ століття)</p>	<p>піднесеного прояву українського національного духу. Високопатріотичний пафос твору.</p> <p><u>Іван Франко. Оповідання «Борис Граб»</u>. Міхонський як ідеал учителя. Проблема читання. Особливості побудови твору.</p> <p>Розділ 2. Світ цінностей та ідей Тараса Шевченка.</p> <p>Життєвий шлях Тараса Шевченка. Від романтизму – до реалізму. Еволюція творчості поета. <u>«Садок вишневий коло хати»</u> та інші (на вибір учителя). <u>Тарас Шевченко. Поема «Катерина»</u>. Сюжет і композиція твору. Герої поеми. Ліричний герой. Проблема честі та відповідальності за свої вчинки. Ідейно-тематичний зміст твору. Художні особливості.</p> <p>Морально-етична і виховна палітра твору. Позиція автора. <u>Ліро-епічна поема «Гайдамаки»</u>. Історична основа, особливості композиції. Сюжет твору. Образ народного месника, еволюція Яреми. Оспівування духу непокори та вільнолюбства. Залізник і Гонти як втілення образів ватажків повстання. Трагізм вибору Гонти. Роль художніх деталей. Ознаки романтизму.</p> <p><u>Поема «Сон» («У всякого своя доля...»)</u>. Поема («комедія») «Сон» як гостра сатира на тогочасну московську імперію з її лакейством, рабством. Композиційний прийом</p>
---	---	---	--

<p><u>Тарас Шевченко. «Кавказ».</u> Пристрасний відгук на тогочасну загарбницьку імперську політику. Продовження теми національно-визвольної боротьби. Узагальнена ідея поеми – неприйняття насильства, поневолення людей, осуд загарбницьких воєн.</p> <p><u>Тарас Шевченко. «І мертвим, і живим, і ненарожденним...».</u> Продовження теми «землячків» у посланні. Викриття конформізму значної частини української еліти. Засудження комплексу меншовартості, національного безпам'ятства та байдужості до рідної мови. Критичний перегляд національної історії задля перспективи її кращого майбутнього. Настрове інтонації твору (суперечка, пересторога, погроза, заклик тощо).</p> <p>Тема жіночої долі. <u>Тарас Шевченко. «Катерина».</u> <u>«Наймичка».</u> <u>«У нашій раї на землі...».</u> «Вічна» тема матері й сина. Еволюція жіночого образу у творах Т. Шевченка. Різні типи втілення теми жіночої долі: романтичний («Катерина»), реалістично-побутовий («Наймичка»). Трагедія жінки-матері, боротьба за своє материнство, жорстокість народної моралі («У нашій раї на землі...»). Наскрізний ліризм творів Т. Шевченка про жіночу долю. Лірика Т. Шевченка періоду арешту й заслання і після повернення з нього. <u>«Доля».</u> <u>«Росли укупочці, зросли...».</u> Риси автобіографізму в образі ліричного героя. Ностальгія за ідилією родинного життя, висока філософія життя людини на землі. Біблія в житті Т. Шевченка Світле прощтво</p>	<p>позасюжетних елементів та історичних екскурсів у розкритті ідейного змісту.</p> <p><u>Дара Корній «Гонимарник»</u> (скорочено). Коротко про письменницю. Фентезійна повість. Українська мітологія та магія в основі творчого задуму й композиції твору. Романтична історія про кохання. Боротьба головної героїні за щастя у протистоянні добра і зла.</p> <p><u>Макс Кідрук «Мексиканські хроніки»</u> (скорочено). Коротко про письменника. Змалювання мандрівки до екзотичної країни як втілення мрії оповідача. Жанрові особливості твору. Образ автора та риси метамодернізму в романі.</p> <p><u>Олександр Михел «Котик, Півник, Шафка»</u> (скорочено). Коротко про письменника. Показ у повісті жаху війни та героїзму нашого народу в боротьбі з російськими загарбниками. Реальне і казкове у творі. Прийоми індивідуалізації, розкриття характерів головних героїв. Ідея збереження «сімейного всесвіту», традицій, пам'яті роду, надії на переможне і щасливе майбутнє України.</p> <p>Література рідного краю (2 години на рік). Художні твори літератури рідного краю (за вибором учителя/вчительки та учнів/учениць).</p> <p>Найцікавіше з літературних новинок (2 години на рік).</p> <p>Узагальнення та систематизація</p>	<p>Виклики й випробування, що загартовують дух.</p> <p><u>Олександр Довженко. Оповідання «Воля до життя».</u> Короткі відомості про митця. Зображення війни й людей на війні. Стійкість, нездоланність людини, її духовна й моральна сила.</p> <p><u>Катерина Мотрич. Повість «Політ журавлів над нетолоченими травами»</u> (скорочено). Короткі відомості про письменницю. Трагедія на Чорнобильській АЕС в художній літературі. Роль у тексті екскурсів у минуле. Тісний зв'язок головної героїні баби Насті з природою. Актуальність твору.</p> <p><u>Борис Гуменюк. Поезія «Стара шовковиця під Маріуполем».</u> Поезія в прозі «Соняшник».</p> <p>Короткі відомості про митця. Трагічні сторінки новітньої історії України. Контекст національних змагань українців за незалежність. Твори для додаткового читання (на вибір учителя / учительки): <u>Олександр Олесь «Живи, Україно».</u> <u>Василь Симоненко «Можливо, знову заgrimлять гармати».</u> <u>Василь Стус «Моя Україна забула сміятись».</u> <u>Микола Карпенко «Мов краплі ті, хвилини по хвилині...».</u> <u>Борис Гуменюк «Заповіт».</u> <u>Наталка Слободянюк «Королева кришталева ходить у броні», сучасна література періоду</u></p>	<p>«сну», його роль для розширення можливостей поетичного зображення. Протиставлення світоглядних цінностей вільної душі, національної самосвідомості тупому безпросвіттю сатрапів царського самодержавства. Жанр твору. Композиція. Ідейно-тематичний зміст. Проблематика твору. Образний світ поеми.</p> <p><u>Вірш «Розрита могила»</u> (медитативна елегія). Образно-тематичний зміст твору. Осмислення суспільно-політичних, історичних, етичних проблем у творі. Символізм назви твору. Могила як символ розорення України. Метафоричність образу матері (України). Особливості композиції. Художня майстерність.</p> <p><u>Поема «Кавказ».</u> Історичний контекст. Жанрова специфіка твору. Композиція. Тема національно-визвольної боротьби у поемі. «Кавказ» – ся огниста інвектива проти “темного царства” (І.Франко). Проблематика, мотиви й ідея твору. Образ ліричного героя: роздуми, почуття, переживання, настрої. Образи-символи поеми: Прометей, орел, тюрма.</p> <p><u>«І мертвим, і живим...»</u> Історія створення. Глибоке пророче послання своїм сучасникам і майбутнім поколінням українців, заклик до самоповаги і національної гідності, вивчення та розуміння</p>
---	---	---	---

<p>поета (<u>«Ісаія. Глава 35»</u>). Художня інтерпретація творів із Книги псалмів, риси її національної своєрідності у Т. Шевченка. Глибока смута пророка занепадом моральності, неправедними діями «сильних світу», пригнічення люду новими, внутрішніми «ворогами». Біблійні реалії в текстах творів.</p> <p>Або: <u>«Злочинаючих спина...»</u>. Біблійні мотиви в поезіях Т. Шевченка періоду після заслання. Молитва як жанр у творчості поета. Ідея єдності й згоди в поезії «Злочинаючих спина...», пробудження сили в тих, хто прагне добра, правди, чистоти, щирої дружби. Потреба єднання й взаєморозуміння на ґрунті загальнолюдськи цінностей. Підсумковий урок: Світова велич українського поета. Визначні діячі світової культури про Шевченка. Його вплив на літератури інших народів. Шевченко та історико-культурний поступ України. Ушанування пам'яті поета в Україні й за кордоном.</p> <p><u>Пантелеймон Куліш. «Чорна рада»</u>. П.Куліш – відомий письменник, перший український професійний літературний критик, перекладач («Біблія», твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, Ф. Шиллера), автор підручників для школи, українського правопису («кулішівка»). Вплив на П. Куліша ідей європейського просвітництва: «Українець у Європі, європеєць в Україні». Романтична основа світогляду. Ентузіазм і жертвність П. Куліша у громадській та культурницькій роботі на шляху</p>	<p>вивченого за рік (4 години – по 2 на семестр).</p>	<p><u>російсько-української війни.</u> ПЧ: <u>Олесь Гончар «Щоб світився вогник», Ісмаїл Гаспринський «Арслан-киз» («Дівчина-левиця»), Євген Гуцало «Скажений чорнобильський собака», «Інопланетянин», «Дикі гуси», Ліна Костенко «Зона відчуження», Володимир Яворівський «Марія з полином у кінці століття», Катерина Міхаліцина «Квіти біля четвертого», Тамара Горіха Зерня «Доця», Богдан Томенчук «МИ – ЗМОГЛИ», Тарас Матвій – збірка «Мої думки. Ритмопроза».</u> У пошуках сенсу життя <u>Іван Драч. «Балада про соняшник».</u> Короткі відомості про митця. Талант бачити красу в повсякденному житті. Персоніфікація як засіб формування художніх образів. <u>Олесь Гончар. Новела «На косі».</u> Короткі відомості про митця. Осмислення сутності людського існування, призначення людини на землі, повноти й гармонії життя. Внутрішня окриленість головної героїні твору, її емоційні переживання та динамічні зміни в настрої; емоційні реакції персонажів твору. Замилування красою рідної землі. Засудження байдужості, практицизму, підлабузництва. Проблема охорони довкілля.</p>	<p>власної історії і самостійного вирішення майбутнього своєї батьківщини. Ідейно-художній зміст твору. Жанр і композиція твору. Образ ліричного героя. Світове значення творчості Тараса Шевченка. Вірші Шевченка, покладені на музику. Шевченко – сучасний та актуальний. Вірші про Шевченка: <u>Володимир Самійленко «Українська мова» (Пам'яті Т.Г. Шевченка) Юрій Рибчинський. «Шлях до Тараса».</u> Розділ 3. Мій всесвіт. <u>Богдан Лепкий. Автобіографічна повість-спогад «Казка мого життя».</u> Твір про буття в родині, про вагомість родинного виховання, про турботу родини. Казковий світ дитинства. Пошук героєм вічних цінностей буття, органічність поєднання минулого, теперішнього і майбутнього, без осмислення яких людина не може національно і духовно самоідентифікуватися. Тотожність автора, оповідача і головного героя. Портрети діячів минулого. Українські звичаї і традиції, атмосфера патріотизму, просвітництва та жертвовного служіння у середовищі священничих родів Глібовицьких та Лепких. <u>Ірен Роздобулько. Оповідання «Курячий бог».</u> Проблем самоутвердження і виживання підлітків, що</p>
---	--	--	---

відродження і культурного збагачення нації. «Чорна рада» – перший україномовний історичний роман-хроніка. Походження його назви. Історична основа й авторська уява, романтичність стилю. Динамічний інтригуючий сюжет. Непросте життя та романтичні пригоди головних героїв. Загальнолюдські риси ініціативності, працьовитості, лицарства, благородства, вірності почуттю та обов'язку. Оцінка роману Т. Шевченком. Марко Вовчок (Марія Олександрівна Вілінська). «Інститутка». Життя і творча діяльність. Марко Вовчок як перекладач (Ж. Верна, Г. К. Андерсена, А. Е. Брема). «Народні оповідання»; продовження теми народного життя в повісті «Інститутка». Антилюдяна суть кріпосництва та солдатчини. Образи персонажів — людей із народу та панночки. Авторська позиція у творі. **Література рідного краю.** Ознайомлення із творами письменників-земляків.

Сила та щирість почуттів.

Микола Сингаївський. Поезія «Чорнобривці». Сакральні символи загальнолюдських моральних цінностей. Пісня-пам'ять, спогад про батьківську оселю. Борис Олійник. Поезія «Пісня про матір». Образ жінки-матері. Мотив щирої синівської любові до найріднішої людини. Почуття обов'язку й відповідальності. Євген Гуцало. Етюд «Падають зірки» (із «Повісті про осінь», збірка «Серпень, спалах любові»), новела «Весняний вечір» (збірка «Серпень, спалах любові»). Короткі відомості про митця. Постать героя-оповідача, за баченням та сприйняттям якого розкриваються погляди на життя, на справжні цінності. Описи природи, що передані через відчуття, переживання, мислення оповідача.

Степан Процюк.

Повість

«Аргонавти»*****

** (скорочено). Короткі відомості про митця. Випробування дружбою. Труднощі й перемоги, злети й падіння. Щирість і сила почуттів. Головні герої повісті. Проблематика твору.

Для додаткового читання (на вибір учителя / учительки):

Василь Симоненко «Вино з троянд». Ю. Мушкетик «Правда про Прометей». «Правда про Сізіфа». Валентин Чемерис «Аравійська

народились на території України, яка потрапила під московську окупацію. Сила волі, змужніння, усвідомленість вчинків. Образ героїні – вольової особистості, котра проходить через складні випробування життя. Ліна Костенко. «Буває мить якогось потрясіння». Життя – завжди несподіванка, відкриття нових знань, пробудження нових відчуттів і вражень. Пам'ять про минуле – наче ниточка, що єднає наше життя із досвідом попередніх життів, робить людину глибшою і більш осмисленою. Микола Руденко. «За межами двадцятого століття».

Возвеличення людини – найвищого творіння Бога. Віра у перемогу добра, світла, любові та мудрості у світі.

Ціннісний вимір жертвовної війни.

Павло Вишебаба «Моє покоління». Тема війни з росією.

Характеристика теперішнього життя покоління українців, які боронять свою країну. Ідейно-художній аналіз поезії.

Підсумкові уроки.

Розвиток мовлення.

Розвиток творчості, написання есе, інтеграція медіаграмотності, удосконалення грамотності, узагальнення і систематизація вивченого, написання проєктів, проведення досліджень тощо. **Позакласне читання.**

пустеля». Максим Рильський «Коротка новела».

Лірика про кохання

Олена Теліга.

«Розцвітають кущі

ясмину...». Володимир

Сосюра. «Мені ти

приснилась давно».

Василь Симоненко.

«Дотліває холод мій у

ватрі...». Володимир

Івасюк. «Я піду в далекі

гори». Світлана

Короненко.

«Замовляння» («Говори

про любов...»).

Твори для додаткового

читання (на вибір

учителя / учительки):

Микола Вінграновський

«Я скучив по тобі, де

небо голубе...», Микола

Луків «Ідуть і йдуть у

Києві дощі», «Не

вимовлю ні слова»,

Світлана Йовенко «Я

так тебе люблю», Ганна

Дудка «Якого кольору

любов?», Микола

Боровко «Весняний

день», Ліна Костенко

«Зустрілись двоє,

хлопець і дівча», «Біла

симфонія», Ольга

Довгоп'ят «Вітер з

листя у вальсі

кружляє», Юрій Іздрик

«Молитва», сучасна

українська поезія про

кохання.

Сила дружби й

взаємодопомоги в

сучасній прозі

Андрій Бачинський.

Повість «140 децибелів

тиші» (скорочено).

Короткі відомості про

митця. Проблема

толерантного ставлення

до людей з

інвалідністю.

Життєствердна ідея

подолання самотності.

Образи головних героїв.

Уміння співпереживати,

Література рідного краю.

Сергій Гридін.

«Сапери», «Не такий».

Дара Корній, Тала

Владмирова. «Крила

кольору хмар».

Степан Процюк.

«Варвари».

Художні твори на вибір

учителя/учительки,

учнів/учениць.

		<p>допомагати, відчуття підтримки. <u>Олександр Дерманський. Повість «Стонадцять халеп Остапа Квіточки».</u> Короткі відомості про митця. Іронічне зображення перетину реального та фантастичного світу. Колоритність головних персонажів повісті. Причини й наслідки лихослів'я. Сила сказаного слова. ПЧ: <u>Олена Алчанова «Час для всього», Марина Павленко «Моя класнюча дівчинка», Тетяна Рубан «На північ від кордону», Раїса Гончарова «Скарб», Олександр Гаврош «Музей пригод», Дзвінка Матіяш «Марта з вулиці святого Миколая», Алевтина Шавlach «Пампуха», Андрій Бачинський «Ватага веселих волоцюг», Оксана Думанська «Школярка з передмістя».</u> Узагальнення та систематизація вивченого за рік.</p>	
--	--	---	--

* “Пісню про рушник” Андрія Малишка за старою програмою і програмою Заболотного пропонують вчити в 7-му класі, за програмою Яценко – у 9-му, у контексті соурреалізму.

** За старою програмою поезії Василя Голобородька “Наша мова” і “Теплі слова” вивчали у 8-му класі, за програмою Заболотного їх пропонують у 7-му “на вибір”.

*** За старою програмою і модельною програмою Архипової гумореску Павла Глазового “Кухлик” пропонують вивчати в 6-му класу (у програмі Архипової це не обов’язковий твір), за програмою Заболотного – у варіативній частині програми для 7-го класу.

**** У модельній програмі Архипової для 6-х класів вірш Мар’яни Савки “Україна” поданий у варіативній частині – так само, як у програмі Заболотного для 7-х класів.

***** За старою програмою твір Тараса Шевченка “Причинна” вивчають у 9-му класі, за програмою Яценко – у 8-му, а Заболотний пропонує його для позакласного читання в 7-му і в 9-му – ще раз для позакласного читання.

***** У програмі Яценко пісні “Місто Марії” і “Квіти мінних зон” подані як основні тексти для вивчення, а в програмі Заболотного – як частина мистецького контексту (у таблиці вище відсутні).

***** У програмі Архипової твір Миколи Вінграновського “Первінка” пропонують як варіативний у 5-му класі, у програмі Заболотного – у 7-му (позакласне читання).

***** Повість Миколи Вінграновського “Сіроманець” за старою програмою вивчали в 5-му класі, також у 5-му класі його пропонує до вивчення програма Архипової, у 6-му – програма Чумарної, а програма Заболотного – у 7-му.

***** Вірш Богдана Лепкого “Журавлі” за програмою Яценко пропонують вивчати у 7-му класі, за програмою Заболотного й Чумарної-Пастушенко – у 8-му.

Крім того, драму Тараса Шевченка “Назар Стодоля” в програмі Заболотного винесено на позакласне читання і у 8-му, і в 9-му класах. Те саме стосується творів Тетяни Рубан “На північ від кордону” (8-й і 9-й класи) і Ніни Бічужі “Звичайний шкільний тиждень” (7-й і 8-й класи). За старою програмою поему Шевченка “Кавказ” вивчали у 9-му класі (така сама пропозиція залишилася в програмі Чумарної і Пастушенко) – програма Заболотного пропонує цей твір для 8-го.

***** Детективну повість Андрія Кокотюхи “Тасмниця козацького скарбу” програма Архипової пропонує вивчати як варіативний твір у 6-му класі, програма Заболотного – як обов’язковий у 8-му.

***** За програмою Яценко повість Олеся Бердника “Хто зважиться – вогняним наречеться” пропонують вивчати у 7-му класі, за програмою Заболотного – у 8-му. Те саме стосується твору Галини Пагутяк “Королівство”.

За старою програмою для 5-6 класів і модельними програмами Архипової та Яценко “Повість минулих літ” починають вивчати в 5-му класі, тож повернення до неї у 9-му класі в програмі Заболотного виглядає як логічна реалізація концентричного принципу подання матеріалу, який передбачає розширення наявних знань та уявлень на наступному рівні освіти.

***** За старою програмою “Аргонавтів” Степана Процюка пропонували вивчати в 7-му класі, у програмі Заболотного їх перенесли на 9-й. Аналогічно перемістилася в програмі Заболотного пісня Володимира Івасюка “Я піду в далекі гори” (у програмі Чумарної творчість Івасюка пропонують для 8-го класу).

***** У програмі Пастушенко й Чумарної билини пропонують вивчати в 7-му класі, у програмі Яценко – у 8-му, програма Заболотного цей жанр оминає. Аналогічно раніше за програмою Пастушенко й Чумарної вивчатимуть “Слово про похід Ігорів” – не в 9-му класі, як це було за старою програмою і відтворено в Заболотного, а в 7-му класі. Принагідно зазначимо, що це твір, який потребує розуміння історичного контексту й роботи зі складною символікою, тож видається, що давати його в 7-му класі децю зарано. Враховуючи, що і “Повчання” Володимира Мономаха програма Чумарної подає для 7-го класу, ознайомлення з давньою українською літературою за цією програмою відбувається раніше від інших. І навпаки, цикл Олександр Олеся “Княжа Україна”, який за програмою Архипової вивчали в 5-му класі, Чумарна й Пастушенко пропонують для 7-го.

***** Вірш “Задивляюсь у твої зіниці” Василя Симоненка поданий у програмі Чумарної і Пастушенко у 8-му класі, у програмі Яценко – у 9-му із варіацією першого рядка “Україно, п’ю твої зіниці”.